

ธรรมปฏิบัติ

พระอาจารย์สงบ มนฺตฺสฺนฺโต

เทศน์เช้า วันที่ ๑๐ ธันวาคม ๒๕๕๑

ณ วัดสันติธรรมาราม ต.คลองตากคต อ.โพธาราม จ.ราชบุรี

“ควรปฏิบัติก่อนค่อยสอนโลก หรือปฏิบัติไปพร้อมกับสอนโลกไปเลย” เห็นไหม แต่ตามในมุตโตทัยข้อแรกเลย ถ้าเปรียบเหมือนทองคำนะ ทองคำถ้าอยู่ในเหมืองนี้มันก็มีส่วนผสมของอย่างอื่น ถ้าทองคำในร้านทองคำที่เขาหลอมแล้วนั้นเป็นทองคำประเสริฐ

อันนี้ก็เหมือนกัน ถ้าจะให้สอนมันสอนได้ ถ้าจะรอให้พระปฏิบัติจนหมดสิ้นแล้วค่อยมาสอนมันก็ไม่มี แต่การสอนทางโลกเขาเนี่ย การสอนของเขาเนี่ย เขาสอนในตัวอักษร เห็นไหม ในตัวอักษรเขาก็สอนกันไป สอนในตัวอักษรมันก็สร้างความศรัทธาได้ ถ้าธรรมะอย่างนี้ สุตมย ปัญญา จินตมยปัญญา ภวานามยปัญญาที่ว่านี้ ถ้าสอนอย่างนี้มันก็สอนได้ แต่สอนไปมันก็สอนเพื่อความศรัทธา

แต่ถ้าเป็นธรรมะปฏิบัติ ต้องปฏิบัติให้พังก่อนถึงจะสอนได้ ถ้าไม่สอนนะ คุณิ แพนที่เครื่องดำเนิน เราอ่านแผนที่แต่เราไม่เคยไปในพื้นที่นั้น เราจะรู้พื้นที่นั้นไม่ได้หรอก แผนที่นะเราอ่านแล้วเราก็ต้องกังวลต้องอะไร นี่ก็เหมือนกัน ถ้าพูดถึงที่ว่าปฏิบัติยังไม่ถึงที่นะ ปฏิบัติไปเวลาตอบปัญหานี้มันก็เอาตัวอักษรความคิดของตัวเองนี้มาตอบ มันเอาเงามาตอบ ไม่เอาความจริงมาตอบ เงาคือความคิดไง

ธรรมะนี้ใช้ตรรกะ พยายามจะเข้าถึงธรรมไม่ได้ ใช้ปรัชญา也不行 เป็นนิกเอาไม่ได้ คาคเดาไม่ได้เลย ไม่ได้ทั้งนั้นเลย ทีนี้สิ่งที่เราศึกษามา อย่างขั้น ๕ นี้มันเป็นคาคเดาใหม่ สิ่งนี้เราเอาขึ้นมาในหัวใจของเรา พอถ้าจำมาอย่างนี้ การจำมา การศึกษามา เวลาออกมามันเป็นไปไม่ได้ เขาเถียงกันไง มันเป็นมาแต่ไหนแต่ไร ดูอย่างสมัยพุทธกาลที่ว่า “คัมภีร์เปล่า ๆ” เห็นไหม นี่ถ้าพูดถึงจบ เรียนจบทุกอย่างพร้อมหมดแล้ว ๘ ประโยคนี้จบในทางศาสนา แต่จบแล้วมันก็แค่เป็นความจำ

ทีนี้ถ้าเอาความจำมาสอนนะ ฟังแล้วมันก็เข้ากันนะ โลกกับโลกเข้ากันได้ ภาษาพูดที่เป็น ภาษาเดียวกันมันจะเข้ากัน มันจะไปด้วยกัน เราฟังแล้วมันจะซึ่งใจไป ๆ ความซึ่งใจไปนี่มันเพิ่ม ศรัทธาขึ้นมา อย่างนี้ได้ แต่ถ้าปฏิบัติมันไม่เคยไป ไม่เคยเข้าสงคราม มันต้องเข้าสงครามก่อน ขนาดฝึกขนาดไหนก็แล้วแต่ ถ้าไม่เข้าสงครามมันไม่รู้

อันนี้ก็เหมือนกัน เวลาจิตมันจะเข้ามาเนี่ย ถ้าบอกผิดทาง เห็นไหม คนที่ภาวนาเป็นนะ ไป เจอครูบาอาจารย์ที่ไม่เป็น ครูบาอาจารย์บอกผิดทางมันก็ไม่เชื่ออยู่แล้ว นี่มันถึงไม่ลงกันตรงที่ไม่ เชื่อ เพราะอะไร? เพราะเราสัมผัสเอง เรารู้อเอง แต่คนสอนสอนชี้ออกไปทางอื่น มันจะเป็นไปได้ อย่างไร คนสอนมันต้องสอนชี้เข้าทางนั้น พอชี้เข้าทางนั้นมันก็จะพุ่งไปตามนั้น ๆ ไม่ใช่ชี้เข้าทาง นั้นนะ ยังบอกด้วยว่ามันไปแล้วเนี่ย ลำธารออกมาเป็นลำธาร เห็นไหม พอลงมารวมแล้วจะเป็น แม่น้ำ เป็นแม่น้ำออกไปจะลงทะเล เห็นไหม นี่มันมาเป็นสายธารมา

แล้วอย่างวิชาการเราจะรู้เลยปากอ่าวนี มันจะเป็นสันดอน ถ้าเป็นสันดอนนี่เรือมันจะออก อย่างไร การประพฤติปฏิบัติก็เหมือนกัน ถ้ามาอย่างนี้แล้วเดี๋ยวมันจะมาติดนะ พอมันจะติดมันจะ มาคา อย่างเช่นเราทำสมาธิเนี่ย เราพยายามจะสร้างสมาธิกันมากเลย เราพยายามสะสมเพื่อจะให้เกิด สมาธิขึ้นมา พอเกิดสมาธิขึ้นมาเนี่ย เราก็มั่นเป็นความสุข แล้วเราคาดการณ์ได้ มันหมายถึง เห็น ใจไหม มันติดมันติดตรงนั้นนะ

นี่มันติดสันดอน มันติดสันดอนเพราะมันเหมือนกับอันนี้มันเป็นความว่าง มันจะซึ่งใจมาก เลย มันจะปล่อยวาง ปล่อยวางไปเรื่อย ปล่อยวางเข้าไป พอปล่อยวางเข้าไปนี่ สันดอนมันติดอยู่แต่ เรือไม่รู้ว่าจะติดนะติ ถ้าเรือมันติดนี่มันยังติดแล้วมันยังไปไม่ได้ใช่ไหม แต่ใจมันติดมันไม่ก้าวเดิน แต่อาการมันมีอยู่ ความมีอยู่ในหัวใจอันนั้นนะมันติดอยู่ นี่สันดอนที่มันติดอยู่

นี่ว่ามันเป็นไปไม่ได้ไหม แต่ถ้าไม่เริ่มต้นมามันก็ทำไม่ได้ เริ่มต้นมามันก็ต้องศึกษามา ไม่มี ปริยัติมันก็ไม่ปฏิบัติ ไม่มีปฏิบัติมันไม่มีปฏิเวธ ฉะนั้นมันต้องปริยัติขึ้นมาก่อน ถึงว่าเวลาเขาว่า “ต้องสอนไปพร้อมกับการปฏิบัติ หรือต้องปฏิบัติให้ถึงที่สุดก่อน?”

ที่นี้มันก็เรียนมาก่อน แล้วปฏิบัติเอาตัวรอดให้ได้ก่อน การเรียนมาเพื่อสอนมันสอนได้ มันสร้างศรัทธาได้ สร้างศรัทธาให้คนเข้าใจใจ เออธรรมะมา เอาหัวข้อธรรมของพระพุทธเจ้ามานี้ มันเป็นอักษรมา เห็นไหม มันจำมาเป็นหัวข้อนี้ อธิบายได้ ๆ ทาน ศีล ภavana ศีลทำอะไรให้มันปกติขึ้นมา แล้วเราก็ขึงใจกัน ๆ ขึงใจคือว่า เวลามันทำไปแล้วมันสงสัย

ความสงสัยนี้ มันนะมันเริ่มต้นต้องรู้เองแล้ว ความรู้เองปัจจุตังรู้เอง อันนั้นมันถึงจะเป็นเริ่มเข้าไป มันถึงต้องปฏิบัติ เห็นไหม ครูบาอาจารย์จะชี้หน้าในการปฏิบัติต้องถึงที่สุดก่อน ต้องผ่านก่อน ต้องรู้ก่อน พอรู้ก่อนผ่านก่อนนี้มันก็ชี้หน้าได้ ๆ มันก็เข้าถึงทางนั้น ถ้าไม่อย่างนั้นไปมันก็หลงกันไป ทำไมมันต้องมีล่ะ? เวลาโคต้องมีหัวหน้าฝูง เห็นไหม เวลาลงน้ำไปนี้ ถ้าหัวหน้าฝูงฉลาด มันจะนำฝูงโคนั้นออกจากวังน้ำวน

ย้อนกลับมาพวกเราเนี่ย ถ้าพวกเรามีครูมีอาจารย์นี้ มันพร้อมที่จะประพฤติปฏิบัติ มันก็ต้องคิดตรงนั้น ให้เขาเถียงไป ให้เขาเถียงกันไปนะ เวลาเขาเถียงกันว่า “ควรจะทำอะไรก่อน” เขาจะอ้างว่าไง นี่มรรคหยาบ ๆ มันจะวิเคราะห์วิจารณ์ให้มรรคละเอียดนี้เป็นไปไม่ได้ไง ว่าเอาเปรียบ เอาตัวรอดคนเดียว พยายามจะเอาตัวรอดคนเดียว...

มันเอาตัวรอดคนเดียวอย่างไร ถ้าตัวเองยังพะรุงพะรังอยู่ไปสอนเขาเนี่ย เวลาพูดผิดพูดถูกไปก็มาวิตกวิจารณ์ของเราเอง วิตกวิจารณ์ของเราเองนี่ จิตมันก็ฟุ้งซ่านขึ้นมา มันจะควบคุมจิตไว้ได้ยาก เห็นไหม แต่ถ้ามันผ่านแล้วนี้ มันพ้นชงทุกอย่าง สิ่งนี้ต้องเป็นอย่างนั้น ๆ อาจารย์มหาบัวท่านพูดนะ เวลาอยู่กับหลวงปู่มัน ไม่เคยจะ ไม่เคยหรือ ต้องอย่างเดียว ๆ เป็นอย่างนั้นแน่นอน เพียงแต่เราเข้าไปไม่ถึงตรงนั้น มันยังเป็นอย่างนั้นไปไม่ได้

ถ้าเป็นอย่างนั้นแน่นอนนะ เราก็ตั้งใจได้ เราทุ่มลงไปเลยได้ เพราะมันเชื่อกันมาตั้งแต่ที่แรกแล้ว แต่ถ้ามันยังหรือ ยังจะ อยู่นี้ คนตอบก็สงสัย คนฟังก็ต้องสงสัย พอสงสัยขึ้นไปนี้ มันก็ลังเล เห็นไหม คนพูดก็ลังเล คนฟังก็ลังเล การประพฤติปฏิบัติมันจะเข้าไปถึงได้อย่างไร เขาอ้างแต่ว่าเห็นแก่ตัวนี้ มรรคหยาบ ๆ พอชี้หน้าอย่างนั้นปั๊บ ผู้ที่จะประพฤติปฏิบัติเอาตัวรอดก็บอก “ต้อง

ทำอย่างนั้นก่อน” มันพระรุ้งพระรังทั้งอาจารย์ พระรุ้งพระรังทั้งลูกศิษย์ พอพระรุ้งพระรังทั้ง ๒ ฝ่าย มันก็พระรุ้งพระรังไปทั้งคู่

แต่ถ้ามันสะอาดไปเสียคนหนึ่ง เห็นไหม ข้างหน้ามันสะอาดไปเสียคนหนึ่ง มันก็ดึงขึ้นไปได้ ๆ แล้วมันก็ “ต้อง” อย่างเดียว ๆ ต้องทำอย่างนั้นอย่างเดียว ถึงที่สุดแล้วต้องเป็นอย่างนั้น มันถึงว่าเราถึงมีอำนาจวาสนา เราเจอครูอาจารย์มาแล้ว นี่ครูอาจารย์ก็สอนเราขึ้นไป มันถึงว่าเราพร้อมใจ ทุกอย่างมันอยู่ที่เรา

นี่กิเลสมันอยู่ที่ใจ เวลาประพฤติปฏิบัติเราน้อยเนื้อต่ำใจว่าเราทำกันไม่ได้ ๆ เห็นไหม ทำไปแล้วไม่เห็นได้อะไรเลย มันได้สิเพราะเราคาดหมายกันไปเอง ความที่จิตมันสงบ จิตมันปล่อยวางนั่นนะมันได้เข้ามาตลอด ๆ ได้เข้ามาคือว่ามันรู้จักตัวเองเข้ามา ๆ รู้จักตัวเองเข้ามาจนเป็นสัมมาสมาธิ จนมีพื้นฐาน เห็นไหม จนตั้งมันขึ้นมา อันนี้มันเริ่มจะเป็นการเป็นงานขึ้นมา พอเริ่มเป็นการเป็นงานขึ้นมา เราก็ก็นั่นของเราขึ้นมา เราเป็นสมบัติของเรา

แต่เดิมปริยัตินี้ ยืมของพระพุทธเจ้ามา พระพุทธเจ้าสอนไว้แล้ว เราไปศึกษาอย่างไรนี้ มันสมบัติของพระพุทธเจ้า สมบัติของเรายังไม่เกิด ถ้าเราทำใจของเราสงบขึ้นมา นี่สมบัติของเราเกิดขึ้นมาในใจของเราเอง สมบัติของเราเกิดขึ้นมา เห็นไหม นี่รู้จริงเห็นจริงตามความเป็นจริงขึ้นมา พอรู้จริงเห็นจริงมันเป็นสมบัติของเรา สมบัติของเราเราจะพลิกแพลงขนาดไหนมันก็เป็นสมบัติของเรา ถ้าสมบัติยืมมานี้ มันพลิกแพลงไม่ได้ มันเป็นที่เขาอยู่ มันต้องคืนเขา มันจำมานี้มันมีสิ่งที่ปิดบังไว้

แต่ถ้าเป็นสมบัติของเรานี้เราพลิกแพลงได้ตลอด เราสอนเขาได้ตลอด เรารู้ได้ตลอด นี่ปัจจุัจจังรู้จำเพาะตน ไม่มีกาล ไม่มีเวลา ไม่ปิดบังเฉพาะนะ ไม่เฉพาะบุคคลใดบุคคลหนึ่ง ผู้ที่มีกายกับใจในหัวใจนี้มันทำได้หมด หัวใจที่ทุกข์ ๆ อยู่นี้ มันสามารถพลิกแพลงขึ้นมาเป็นหายทุกข์ได้ เพราะทุกข์ไม่ใช่ใจ ทุกข์เป็นอาการเกิดขึ้นจากใจ แต่อาศัยใจเกิดขึ้น เพราะมีใจเกิดขึ้นทุกข์นั้นถึงตั้งได้ เห็นไหม

ถ้าเรากำหนดรู้ทุกข์ แล้วเรากำจัดทุกข์ออกไป ทุกข์ต้องขาดออกไป ทุกข์ไม่ใช่ใจ ใจไม่ใช่ทุกข์ ถ้าใจมันเป็นทุกข์เวลาทุกข์มันหายไป เราสบายขึ้นมาเป็นบางครั้งบางคราวนี้ ทุกข์หายไปไหน? อาการทุกอย่างพร้อม กายกับใจอยู่กับเราพร้อมหมดเลย แต่ทุกข์มันหายไป

แต่เวลาทุกข์มันเกิดขึ้น มันกระวนกระวายเกือบเป็นเกือบตาย มันก็เกิดขึ้นจากใจนั่นแหละ แต่มันไม่ใช่อันเดียวกัน มันอาศัยสิ่งที่ใจมีอยู่แล้วเกิดขึ้น เห็นไหม อาศัยใจที่มีพื้นฐานนี้ แล้วเกิดขึ้นบนนี้ แล้วก็บีบบี้สีไฟกับใจดวงนั้นตลอดไป

มันต้องแก้ไขเข้ามาตรงที่ใจนั่น ทุกข์ถึงไม่ใช่ใจ ใจไม่ใช่ทุกข์ ฉะนั้นกำหนดทุกข์ก็กำหนดอาการของใจ มันเกิดจากใจอาการของใจ แล้วรู้เท่าทันมัน ปล่อยวางมันไปมันก็จะบสิ้นกันได้